

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

9. Quatuor Corollaria ex istis principijs Augustini declarantur, & in primis quomodo arbitrium liberum erit in caelo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

plena eternitas. Habemus enim ex parte infirmitatem, ex parte accepimus libertatem &c. Audeo dicere ex qua parte servimus Deo liberi sumus: ex qua parte servimus legi peccati adhuc servi sumus. Ecce salutem nostram in hac vita libertatem, sed crescentem cum decrecente illa peccati lege de die in diem, si bene proficimus. *Quando igitur plena & perfecta libertas erit?* Audi ipsum interrogationi sua respondentem: *Quando nulla inimicitia, carnis concupiscentis contra spiritum & spiritus aduersus carnem, quando nouissima inimica destruetur mors.*

Tota ista doctrina ex Augustini principijs supra deductis liquidissime fluit. Cum enim libertas à peccato non sit aliud nisi libertas à dominante & in peccatum nos vrgente concupiscentia, & per hoc ipsum detur potestas diligendæ iustitiæ, & ex illâ dilectione pote-

stas faciendi operis boni, necessarium prorsus est, ut quo magis ab illo peccati morbo liberamur, eo magis liberetur arbitrium, pleniorque ad bonum libertas potestque conferatur. Porro ab illo peccato nihil aliud nos magis magisque liberat nisi charitas, secundum verissimam constantissimamque doctrinam Augustini, unde necesse est ut ipsa gradibus crescat & decreseat libertas arbitrij, quibus sanitas charitatis qua ab illo peccato liberamur: Ignorantia, inquit, minuitur, veritate magis magisque lucente: concupiscentia minuitur, charitate magis magisque feruente. Charitatis enim venenū est cupiditas, ut idem docet: *Nutrimus enim eius immunitio cupiditatis, perfectio, nulla cupiditas.* Unde iubemur detrahere de pondere cupiditatis, quod accedat ad pondus charitatis, donec illud consumatur, hoc perficiatur.

CAPVT NONVM.

Quatuor Corollaria ex istis principijs Augustini declarantur, & in primis quomodo arbitrium liberum erit in cælo.

EX quâ summâ doctrinâ principiorumque consonantiâ, multa in Augustini sensu valde perspicua, sed miris tenebris iuxta recentiores nonnullos, adoperta intelliguntur.

Nam primò hinc perspicitur, quid sibi velit Augustinus quando docet, arbitrium non esse liberum, cum concupiscentia hominem subiugatum tenet: *Quomodo?* inquit, *libera est (voluntas) cui dominatur iniquitas?* Quia de re multis postea acturi sumus: Nimirum, quia hoc ipso quo arbitrium à concupiscentiâ superatum est, ei seruum addicitur, ut Sanctus Petrus loquitur, & ut ipse Christus, Augustino sapissime interpretate: *Qui facit peccatum seruus est peccati.* Unde Augustinus: *Nec libera voluntas dicenda est, quâdam est, vincens tibi & vincens tibi cupiditatibus subdita: A quo quis enim devictus est huic & seruus additus est.* Et alibi: *Si aduersus eam pugnare desideris, vincere, vincietis, & ad immunda cuncta pertraheris &c.* Queni ideo mox captivum concupiscentiæ, desertorem continentia vocat. Captivitas enim arbitrij sub malo, & libertas eius ad bonum ex diametro sibi in Augustini doctrina aduersantur.

Hinc secundo perspicitur vera ratio, cur Augustinus doceat libertatē arbitrij in Adamo fuisse maximam, neque quenquam in hac vita esse cuius arbitrium ita liberum sit: *Nulla quippe sunt, ait Augustinus, que agunt homines mala à quibus cu liberum est abstinere, sed nullam liberum est quam illi sint.* Quid ita? *Qui Deo suo à quo erat conditus rectus, nullo prorsus vitio depravatus astabat.* Nimirum quia omni concupiscentiæ captivitate arbitrium eius prorsus vacuum fuit. Et hæc est etiam vera ratio, cur

Adami arbitrium seu voluntatem Augustinus sæpe dicat absolutè fuisse liberam, & nostram neget: *Quis enim nescit sanum & inculpabilem factum: & libero arbitrio, atque ad iuste vivendum potestate libera constitutum.* De nobis vero in hac ruina constitutis dicit: *Nunc ei qui dicit (id est, etiam Apostolo Paulo) quod nolo malum hoc ago (id est concupisco inivitus) abstinere inde liberum non est.* Et in eodem libro multò post: *Hunc ad bene vivendum & ad rectè agendum per voluntatis arbitrium, asserere liberum, clamantem tibi, mentis, non quod volo ago, quasi dicat non sum liber, ut alibi dicit. Nimirum quia Adam omni peccato sibi concupiscentialiter dominante vel blandicis arbitrium proflitane prorsus caruit, ut pote cui nihil concupiscentialiter resistebat, à quo malo nemo in hac vita penitus ita liberatur, ut nihil pestis istius arbitrium per intervalla, magis aut minus fatigantis reliquum sit.* Deplorat itaque iacturam istius magnæ libertatis in libro de correptione & gratia: *Nunc verò posteaquam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam maioribus donis adiuvanda remansit infirmitas.*

Hinc tertio intelligitur, cur in Augustini principijs libertas ista per solam gratiam dari & augeri & compleri possit, hoc est, cur nemo liber arbitrio ista libertate peccati esse potest, nisi filius liberaverit. Nimirum, non quia peccati remissio per gratiam dari debet (ut Pelagiani quoque voluerunt) non quia inde opera bona quæ quis operari debet, supernaturalia sunt (ut illi qui doctrinæ sancti Augustini non satis periti sunt, suspicantur) sed quia non est potestas in cælo vel in terra quæ voluntatis arbitrium ab horrendo illo concupiscentiæ iugo

Epist. 89.

Ioan. 8.

Epist. 44.

Lib. 1. cont.

Iul. c. 21.

Lib. 1. cont.

Iul. op. r.

imp. f. 40.

Lib. de nat. & grat. 43.

Lib. 1. op. r. imperf. At

f. 149.

Lib. de Cor. & grat. 11

In Enchirid
c. 30.

inugo, captiuitate, dominatione, blandicijs illud superantibus, si sibi etiam iustificati relinquuntur, liberare potest, nisi solum gratuitum adiutorium gratia Dei. Hæc est enim vera ratio, cur dicat Augustinus. *Ad iuste faciendum, liber non erit nisi à peccato liberatus, esse iustitia ceperit seruus: & iterum: Quid enim boni operari potest peritrus, nisi in quantum fuerit, a perditione liberatus?* Nempe quia etiam iustus ab illa perditione victoris peccati illius magis magisque liberatur. *Victore enim, ut addit, peccato amicum est liberum arbitrium. A quo quis enim deicitus est, huic & seruus additus est.* Et iterum in retractionibus: *Voluntas ipsa id est arbitrium voluntatis, nisi Dei gratia liberetur à seruitute, à qua facta est serua peccati, & ut vitia superet, adiuuaretur, recte pieque vivi à mortalibus non potest.* Et iterum: *In tantum enim libera est, in quantum liberata est voluntas.* Et hæc de causa notat sapè ab Apostolo non esse dictum: nunc autem liberi à peccato, sed nunc autem liberati à peccato: *Liberos, inquit, dixit iustitia (id est à iustitia) non liberatos. A peccato autem non liberos, sed vigilans se me maluit dicere liberatos, referens hoc ad illam Domini sententiam: Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis.*

In retrat.
c. 10.

lib. 1. ad
Iulian. c. 2.

Hinc quartò vera & genuina causa elucescit, cur Augustinus semper doceat liberum arbitrium in sempiterna felicitate non periturum, sed multò magis liberum futurum esse, quàm in hac vita fuit. Miro hinc effingunt sibi, & Augustino offendunt fucos plerique recentiores, ut explicent, in quo maior illa libertas constituta sit: nempe, inquit, quia liberius eligeret hoc vel illud bonum. Nec enim aliam arbitrij libertatem, quàm indifferentia suspicari possunt. Sed profectò quisquis ea, quæ hæcenus ex clarissimis principijs eius derivauimus, intellexerit, jam me tacente palam cernet, nihil insulsius, nihil ab eius doctrinæ filo discrepantius dici posse. Nam huiusce solutionis (vt liberè dicam in explicanda libertate quid sentio) in uniuersis operibus Augustini, quibus nihil frequentius & libentius, quàm de arbitrij libertate differit, non est veltigium: sed excogitata est, ut eius doctrinam toto cæli cardine differentem, ad suam torqueant; non suam ad ipsius normam corrigant. Itaque verus Augustini sensus est, arbitrium voluntatis in cælo liberius futurum esse, cum peccare non poterit, quia ab omni peccati, hoc est, concupiscentiæ seruitute remotius, quia à tota illa exhausta peste liberatus, quia plenitudine charitatis sanius, quia ineffabili diuini amoris delectatione fortius, stabilius, & indeclinabilius. Nam ad utrumque libertatis terminum, & à quo liberatur arbitrium, & ad quem liberatur, & ad ipsius liberationis modum, in ista sua doctrina respexit Augustinus.

De respectu ad terminum à quo liberamur, dubitari nullo pacto potest. Nam non est alia libertas, nisi à peccato, quæ Augustinus aduersus Pelagianos iuxta scripturas jam sæpissimè repetitas propugnat; quæ scilicet libertate nos Christus liberauit. Vnde impossibile est, ut ab

A ea respectus ad terminum à quo fit liberatio, secludatur, cum eam involuat essentialiter, sicut ex eius tot testimonijs allegatis perspicuum est. Nam sicut in prima liberatione à peccato dominante, non potest intelligi libertas ab eo sine respectu ad illum terminum, nec in secunda cum peccati illius tyrannis magis frangitur, ita nec in tertia. Nam hinc sunt illa sancti Doctoris verba de Prophetâ cum liberationem plenam à dominante iniquitate imploraret: *Optat pl. n. s. mam futura vitæ libertatem, scilicet ne dominaretur iniquitas seu pessimam libertatem à dominante iniquitate, non tacet propriam potestatem.* Hinc illa de Apostolo liberationem à corpore mortis, id est, vitij corporis plenam implorante: *Nec plenam libertatem (qualis in cælo erit) habere dicendus est, qui se adhuc postulat liberari.* Hinc illa perspicua de tali plena à peccato libertate: *Quid autem liberius libero arbitrio, quando non poterit seruire peccato? Quali dicat, quid à peccato liberius & remotius illo arbitrio, quod ei peccato, à quo liberatum est jam amplius seruire non poterit? Et alibi, cum dixisset arbitrium hinc malè velle, postea verò malè nolle, id est peccare peccatoque seruire non posse, statim adiicit euidentius: Nec ideo libero carebit arbitrio. Multo quippe*

Epist. 89.

lib. de natu
ra & grat.
c. 17. 33.

In Enchir.
c. 103.

B Liberius erit arbitrium, quod omnino non poterit seruire peccato. Quid est hoc, nisi multo liberatius erit arbitrium, quod non amplius in seruitutem peccati ruere potest? Et adhuc illustrius: *Nec ideo (beati) liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt, id est, quia tentari peccati seu concupiscentiæ delectatione non poterunt.* Hoc enim apud Augustinum est peccati delectatio; magis quippe erit liberum à delectatione peccandi usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum, id est, à concupiscentiæ delectatione, usque ad impossibilitatem habendi concupiscentiam delectationis. Non possem omni verborum delectu clarius oculis subijcere eum, quem dixi esse Augustini sensum, quàm ipse subiecit. Vnde definitiva eius sententia superius explicata, *Quando plena & perfecta libertas erit? Quando nulla inimicitia*

Tract. 47. in
Ioan.

C (carnis aduersus spiritum concupiscentis quam latissimè declarauerat) *quando novissima destruetur mors.*

D Ad terminum etiam ad quem liberationis seu libertatis ab Augustino respici, hoc est, ad non peccandi beneque vivendi potestatem, & ad ipsum liberationis modum, maiorem scilicet charitatis delectationem, res æque manifesta est, nam hoc ille ultimus locus clarè loquitur: non enim solum dicit beatorum arbitrium magis liberum futurum à delectatione peccandi, hoc est, à peccato seu delectatione peccati, qui est terminus à quo arbitrium liberatur, sed eo usque progressuram istam liberationem ut delectetur indeclinabiliter non peccare, hoc est, ut iustitiam peccato repugnantem delectabiliter & indeclinabiliter diligat. Et hinc est, quod statim istam maiorem beatorum libertatem in bono seu in termino ad quem, non in eo ponit quod arbitrium sit indifferentius ut

hoc vel illud bonum diligit, sed quod sit potentius ad non peccandū, hoc est, stabilis, & in iustitiā (quā Deus noster est) dilectione confirmatus. Causam enim cur sit liberius istam reddit, quod cum Adami arbitrium ita liberum fuerit, ut potuerit non peccare; *Hoc autem,*

Lib. 22. de Civit. c. 30.

inquit, nouissimum eo potentius erit quo peccare non poterit. Nimirum, iuxta doctrinam quam ex eo paulo ante produximus, quod arbitrij libertas sit etiam potestas eius: & proinde quod liberius, eō potentius ad iustitiam diligendam.

Ibid.

Sed omnia ista tria, & terminum à quo libertatis, & ad quem, & modum liberationis per delectationem caritatis simul eleganter in eodem illo libero de Civitate complexus est: *Erit ergo illius civitatis & vna in omnibus, & insuperabilis in singulis voluntas libera.* Et in quo libera? Num quia indifferentius ut eligat hoc vel illud bonum? *Ab omni malo liberata.* Ecce terminum à quo: *& impleta omni bono.* Ecce terminum ad quem, quia boni, id est, Dei dilectione plena est. *Fruens indeficienter aeternorum iucunditate gaudiorum.* Ecce liberationis modum. Hoc est enim quod ante alijs verbis expresserat usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberationem: quae delectatio indeclinabilis non est alia, nisi fructio indeficiens aeternorum & iucunda gaudiorum. Hoc libertatis à peccato incrementum & felicissimum complementum & modum, alijs verbis eodem sensu circumscriptis alibi: *Pro sanandis (membris) orare debemus, ut absolutissima cui nihil addi possit sanitate (quae charitas est) perfecta Dei suavitatem plenam libertate perfruantur.* Ecce absolutissima beatorum sanitas, perfecta suavitatis, plena libertas est. Et rursus alibi, pari verborum evidentia & efficacia: *Quia peccavit voluntas secuta tota sanetur infirmitas, & accipitur tanta libertas, in qua sicut necesse est permaneat beatè vivendi voluntas, ita sit etiam bene vivendi & nunquam peccandi voluntaria felicitas, necessitas.* Summam hic beatè libertatis in tribus sitam esse declarat. Primo in eo quod tota sanetur infirmitas, quae, iuxta perpetuam Augustini phrasim, est illud ipsum peccatum quod concupiscentiam dicimus, à quo proprie veluti termino à quo efficitur liberi, ea libertate qua nos Christus liberauit: secundo in eo quod perpetua sit voluntas beatè vivendi, quae non est alia nisi voluntas fruens aeternorum iucunditate gaudiorum, seu indeclinabilis plenae iustitiæ delectatio. Vbi proprie exprimitur modus liberationis per ineffabilem illam caritatis suavitatem, quae facit ut nulla peregrina peccati vel concupiscentig delectatio amplius irrepere queat. Tertio in eo quod simul permaneat non peccandi beneque vivendi voluntaria felicitasque necessitas, hoc est, voluntas felix, immutabilis, & necessaria (ut ita nostri seculi verbo & sensu loquar) non peccandi recteque vivendi; qui propriissime est terminus ad quem fit illa suprema beatissimaque liberatio. Omnia denique tria non sunt aliud, quam id quod in libris de Civitate Dei dixerat, voluntas libera, liberata omni malo, & impleta omni bono, fruens indeficienter

Lib. de nat. grat. c. 58.

Lib. de pers. fact. iust. c. 4.

aeternorum iucunditate gaudiorum: vel, ut brevius aetatis nostrae phrasi loquar, *amici beatissimus, diversis respectibus quasi à diversis lateribus consideratus.* Nonne videtur Augustinus, quantum ex istis omnibus eius testimonijs liquet, ne solum se quidem unquam de absentis illis glossis verborum eius, quae in nonnullis proferuntur? Si enim illas de industria declinare voluisset non potuisset ab eis longius recedere, non solum in explicanda maiori libertate beatorum, sed etiam suam quacumque praesentis vitae. Hoc enim confidenter mihi asserere licet, cuius probationem in suum locum differo, in univcrsis voluminibus quae contra Pelagianos exarata sunt, totoque illo conspectu de salute, destructivae per gratiam arbitrij libertate, non aliam ullam elucere libertatis arbitrij faciem, quam produximus, nec esse vestigium ullum, quo Augustinus unquam de tali indifferenti libertate ad eligendum hoc vel illud bonum cogitasse, multo minus ad eam depellendam calumniam causa confugisse videatur. Constantissima quippe doctrina eius, paucis verbis quicquid de libertate respectu termini à quo, ad quem, modi liberationis quorumcumque sive aegrotorum sive sanorum, dictum est, complectentibus, comprehenditur: *Hac voluntas tanto erit liberior, quanto sanior, tanto autem sanior, quanto diuina gratia, misericordiaeque subiectior.* Nam illa gratia est quae sanitatem, id est, charitatem, illa est quae suavitatem, hoc est, omnem charitatem, illa est quae non peccandi necessitatem, hoc est, indeclinabilem charitatem, & per hoc summam à servitute peccati libertatem arbitrio voluntatis impertit. Haec enim est lex libertatis non servitutis. Qui sic Doctor beatissime & profundissime? *Quia charitatis vitique non timoris.* Homines enim facit carnalis timor & cupiditas servos, peccati seu cupiditatis, Evangelica fides, spes, & charitas liberos. Nam idcirco in bene agendo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis.

CAPVT DECIMVM.

Triplex liberi arbitrij status, ad bonum, vel malum, & ad utrumque. Vnde haec restrictio ad unum, vel indifferentia contrarietatis nascatur.

HAtenus duo illa membra libertatis explicuimus quibus terminus à quo libertatis exprimitur, libertatem à iustitia, & à peccato, seu, ut hoc saeculo loquuntur usitatus, comparatione termini ad quem, libertatem ad malum & ad bonum. Nunc aliquid breuiter dicendum est, quomodo illae libertates arbitrij à diversis statibus eius participantur. Nam quamuis liberum arbitrium seu libertas eius, illa generalis, quam initio tractatus huius explicuimus, sit in univcrsum proprietatis creaturae, imo naturae rationalis & intellectualis, non tamen in omni supposito eandem suorum actuum latitudinem habet. Generatim quippe tam late patet liberum seu libertatis arbitrium, quam voluntatis arbitrium, quia liberum arbitrium & voluntatis

Epist. 85.

Lib. de nat. & grat. c. 57. Lib. 3. ad Bonif. c. 4.

Lib. de natura & gratia c. 63.